

VOORWOORD

Ik ben Jonas Jonasson en ik ben van mening dat ik het een en ander uit te leggen heb.

Er zou nooit een vervolg komen op het boek over de 100-jarige man die uit het raam klom en verdween. Veel mensen wilden dat, niet in het minst de hoofdpersoon zelf, Allan Karlsson, die in mijn hoofd rondsloer en zich kenbaar maakte wanneer hij daar zin in had.

‘Meneer Jonasson,’ kon hij vanuit het niets zeggen terwijl ik in gedachten was, ‘bent u al van mening veranderd? Zullen we het nog een keer doen voordat ik echt oud ben?’

Dat zouden we niet. Ik had alles gezegd wat ik wilde zeggen over misschien wel de ellendigste eeuw van allemaal. Het idee was dat als we elkaar herinnerden aan de tekortkomingen van de twintigste eeuw, die misschien beter in onze herinnering zouden blijven en we minder de neiging zouden hebben om dezelfde fouten opnieuw te maken. Ik verpakte mijn boodschap in warmte en humor. Binnen de kortste keren was het boek over de hele wereld verspreid.

De wereld werd er echter geen betere plek door.

De tijd verstreek. Allan maakte zich niet meer kenbaar in mijn hoofd en de mensheid bleef aanmodderen. Gebeurtenis na gebeurtenis overtuigde me van het gevoel dat de wereld nog nooit zo incompleet was geweest, terwijl ik alleen toekeek.

Op een bepaald moment ontstond de behoefte om weer iets te zeggen, op mijn manier. Of die van Allan. Op een dag hoorde ik mezelf aan Allan vragen of hij nog steeds in mijn hoofd zat.

‘Ik ben er,’ zei hij. ‘Wat hebt u na al die tijd op uw hart, meneer Jonasson?’

‘Ik heb je nodig,’ antwoordde ik.

‘Waarvoor?’

‘Om te vertellen hoe de situatie is en hoe die in plaats daarvan zou moeten zijn.’

‘Met inbegrip van alles?’

‘Met inbegrip van zo ongeveer alles.’

‘Meneer Jonasson, begrijpt u dat het niet zal helpen?’

‘Ja, dat doe ik.’

‘Goed. Ik doe mee.’

* *

En dan wil ik nog iets kwijt. Dit is een roman over gebeurtenissen van nu en in de nabije toekomst. In het verhaal komen een aantal politiek leiders en personen uit hun directe omgeving voor. De meeste personen in het boek heten zoals ze in werkelijkheid ook heten. Andere heb ik ontzien.

Omdat leiders in het algemeen eerder neerkijken op dan opkijken tegen het volk, moet het kunnen om hen een beetje op de hak te nemen. Het zijn echter allemaal mensen en daarom verdienen ze een zekere mate van respect. Tegen al deze potentaten wil ik zeggen: ‘Het spijt me.’ En: ‘Geniet ervan. Het had erger kunnen zijn.’ En tevens: ‘Stel dat het zo was geweest?’

Jonas Jonasson

INDONESIË

Een luxeleven op een paradijselijk eiland zou iedereen tevreden stemmen. Maar Allan Karlsson was nog nooit iedereen geweest en hij had tijdens zijn honderdeerste levensjaar geen plannen om dat te worden.

Het was een tijdlang heel bevredigend geweest om op een ligstoel onder een parasol te zitten en drankjes in verschillende kleuren te bestellen. Vooral als zijn beste en enige vriend, de onverbeterlijke kruimeldief Julius Jonsson, naast hem zat.

De oude Julius en de nog veel oudere Allan hadden er echter al vrij snel genoeg van om niets anders te doen dan genieten van de miljoenen in de koffer die ze uit Zweden hadden meegenomen.

Er was natuurlijk niets mis met genieten, het werd alleen zo eentonig. Julius besloot een jacht met een lengte van 45 meter en bijbehorend personeel te huren, zodat Allan en hij met een hengel op het voordek konden zitten. Het had een prettige onderbreking kunnen zijn als Allan en Julius verzot waren geweest op vissen. Of op vis eten. De tochtjes met het jacht bestonden er in plaats daarvan in dat de vrienden op het dek hetzelfde deden als ze op het strand hadden gedaan. Niets dus.

Omdat ze nog steeds te veel geld hadden en te weinig te doen, liet Allan op zijn beurt Harry Belafonte uit de vs invliegen om op Julius' verjaardag drie nummers te zingen. Harry bleef voor het diner, hoewel hij daar geen geld voor kreeg. Al met al was het een avond waarop het patroon werd doorbroken.

Allan legde uit dat hij Belafonte had gekozen omdat Julius van moderne, jeugdige muziek hield. Julius waardeerde het gebaar en zei niet dat de artiest in kwestie aan het eind van de Tweede Wereldoorlog al niet meer zo jong was geweest. Vergeleken met Allan was Harry tenslotte nog maar een kind.

Hoewel het bezoek van de wereldster aan Bali niet meer dan een gekleurd vlekje in het eeuwig grijze bestaan was geweest, zou het nog lange tijd invloed op Allan en Julius hebben. Niet om wat Belafonte zong of deed, maar om wat hij de volgende dag voordat hij naar Amerika terugvloog tijdens het ontbijt bij zich had. Het zag eruit als een zwarte tegel met aan de ene kant een appel waaruit een hap was genomen en aan de andere kant een scherm dat oplichtte als je het aanraakte. Harry raakte het scherm voortdurend aan, bromde af en toe, grinnikte en bromde even later weer. Allan was nooit nieuwsgierig geweest, maar er waren grenzen. 'Ik wil me absoluut niet met uw privéleven bemoeien, meneer Belafonte, maar ik ben toch zo brutaal om te vragen wat u aan het doen bent. Gebeuren er dingen in dat... eh... dat ding?'

Harry Belafonte begreep dat Allan nog nooit een tablet had gezien en gaf hem enthousiast een demonstratie. Op de tablet kon je zien wat er in de wereld gebeurde, wat er al gebeurd was en nog net niet wat er binnenkort zou gaan gebeuren. Afhankelijk van waar je op drukte kon je foto's of films bekijken. De tablet kon zelfs praten. Een stem vertelde dat ze Siri heette.

Na het ontbijt en de demonstratie verzamelde Belafonte zijn koffer, zijn tablet en zichzelf en vertrok hij naar het vliegveld voor de terugvlucht. Allan, Julius en de manager van het hotel zwaaiden hem uit. De taxi van de artiest was nog maar net uit het zicht verdwenen toen Allan zich naar de hotelmanager omdraaide en hem vroeg om net zo'n tegel als Harry Belafonte had voor hem te regelen. De gevarieerde inhoud had de honderdjarige man geamuseerd en dat was meer dan je over de rest van zijn leven kon zeggen.

De manager was net teruggekomen van een conferentie over hotelservice in Jakarta, waar hij had gehoord dat de belangrijkste taak van het personeel was om niet gediensig maar overgediensig te zijn. Als je daarbij optelde dat de heren Karlsson en Jons-son twee van de beste gasten in de geschiedenis van het toerisme op Bali waren, was het niet verwonderlijk dat de manager de

volgende dag al een tablet voor Karlsson had geregeld. En een mobiele telefoon, bij wijze van bonus.

Allan wilde niet ondankbaar lijken, dus zei hij niet dat hij niets aan een telefoon had omdat iedereen die hij eventueel zou willen bellen al vijftig jaar of langer dood was. Behalve Julius natuurlijk, maar die had geen telefoon om op te nemen. Dat was een kwestie waaraan iets gedaan kon worden. 'Deze is voor jou,' zei Allan tegen zijn vriend. 'Het is een cadeau van de manager. Maar ik heb niemand anders dan jou om te bellen, en nu heb je tenminste iets om op te nemen.'

Julius bedankte hem voor het vriendelijke gebaar en zei niet dat Allan nu nog steeds niet naar Julius kon bellen.

'Zorg ervoor dat je hem niet verliest,' zei Allan. 'Hij ziet er duur uit. Vroeger zaten de telefoons met een snoer aan de muur vast, zodat je altijd wist waar ze waren.'

* *

De tablet werd Allans dierbaarste bezit. Bovendien was het gebruik ervan gratis omdat de hotelmanager het personeel in de computerwinkel in Denpasar op het hart had gedrukt om de tablet volgens alle regelen der kunst gebruiksklaar te maken. Dat betekende bijvoorbeeld dat de simkaart op naam stond van het hotel, waar de telefoonkosten verdubbelden zonder dat iemand begreep waarom.

Allan leerde al snel hoe het vreemde ding werkte en keek er 's ochtends op zodra hij wakker was om te zien wat er de afgelopen nacht was gebeurd. Hij was altijd op zoek naar kleine, amussante nieuwsberichten uit alle hoeken van de wereld. Zoals het artikel over de honderd artsen en verpleegkundigen in Napels die om de beurt voor elkaar in- en uitklokten zodat niemand hoefde te werken terwijl ze toch allemaal hun salaris kregen. Of het bericht over de man in Roemenië die zoveel rijksambtenaren vanwege corruptie had opgesloten dat de gevangenen van het land vol zaten. De oplossing die de nog niet gearresteerde ambtenaren bedachten, was het legaliseren van corruptie zodat ze

geen nieuwe gevangenissen hoefden te bouwen.

Allan en Julius kregen een nieuwe ochtendroutine. Vroeger had Allan tijdens het ontbijt steevast geklaagd dat zijn vriend zo hard snurkte dat het dwars door de muren heen te horen was. Dat klagen deed Allan tijdens de nieuwe ochtendroutine ook, maar daarna bracht hij verslag uit van alles wat hij op zijn tablet had gelezen. In het begin vond Julius de korte nieuwsupdates prettig, vooral ook omdat daardoor de aandacht van het snurken werd afgeleid. Hij was meteen dolenthousiast over het Roemeense idee om alles wat illegaal was te legaliseren. Stel je voor hoeveel gemakkelijker hij het als kruimeldief in een dergelijke maatschappij zou hebben.

Dat idee praatte Allan hem al snel uit het hoofd, want als oplichting legaal werd, dan hield het begrip per definitie op te bestaan. Julius, die op het punt had gestaan om voor te stellen dat Allan en hij Bali achter zich zouden laten en naar Boekarest zouden verhuizen, verloor zijn belangstelling. Het genoeg van het kruimeldiefterschap was tenslotte om iemand op te lichten die dat verdiende of voor wie het geen ramp was. Als dat niet langer als bedrog werd beschouwd, waar ging het dan naartoe met de wereld?

Allan troostte hem door te vertellen dat de Roemenen de straat op waren gegaan om te protesteren tegen de plannen van de politici en de ambtenaren. De gewone Roemenen waren blijkbaar minder filosofisch aangelegd dan degenen die de beslissingen namen. Zij redeneerden dat misdadigers opgesloten moesten worden, ongeacht hun titel, positie en of er iets was om ze in op te sluiten.

Allan en Julius bespraken tijdens het ontbijt steeds vaker waar ze naartoe zouden gaan nu de plek waar ze zich bevonden zo saai was geworden. Toen het belangrijkste nieuws op een ochtend was dat het op de Noordpool twintig graden warmer was dan normaal voor de tijd van het jaar, vroeg Allan zich af of dat een alternatief kon zijn.

Julius stopte een hap gebakken noedels in zijn mond, kauwde en zei daarna dat hij niet geloofde dat de Noordpool iets voor Allan en hem was. Vooral niet als het ijs aan het smelten was. Julius werd verkouden als zijn voeten nat werden. Bovendien waren er ijsberen op de Noordpool en het enige wat Julius over ijsberen wist, was dat ze vanaf hun geboorte elke ochtend met hun verkeerde poot uit hun hol leken te stappen. De slangen op Bali waren tenminste mensenschuw.

Allan zei dat het misschien niet zo vreemd was dat de ijsberen een slecht humeur hadden als de grond onder hun poten wegsmolt. Als het echt misging, moesten ze waarschijnlijk naar het vasteland wandelen, zolang dat nog kon. Naar Canada, want de vs hadden inmiddels een nieuwe president gekregen. Had hij dat Julius al verteld? De nieuwe machthebber liet niet iedereen zomaar de grens passeren.

Ja, Julius had over Trump gehoord. Een ijsbeer was weliswaar wit, maar toch een buitenlander. Daarom kon hij beter niet te veel hoop koesteren.

Het nieuws op Allans zwarte tablet was voornamelijk groot, terwijl Allan op zoek was naar de kleine en pittoreske berichten. De rest kreeg hij helaas op de koop toe.

Gedurende de eerste honderd jaar van zijn leven had Allan nooit nagedacht over het bestaan in het algemeen. Nu vertelde zijn nieuwe speeltje hem dat de wereld vreselijk was, en het herinnerde hem eraan dat hij ooit de juiste beslissing had genomen door het leven de rug toe te keren en zich alleen met zichzelf te bemoeien.

Hij dacht terug aan zijn jaren als loopjongen in de kruitfabriek in Flen. Daar had de helft van de arbeiders in hun vrije tijd verlangd naar de rode revolutie, terwijl de andere helft bang was voor de dreiging van China en Japan. De meningen over het gele gevaar werden gevoed door romans en publicaties die allemaal een scenario schetsten waarin de blanke wereld verslonden zou worden door de gele.

Allan hield zich niet bezig met dat soort kleurnuances, en toen bruin na de Tweede Wereldoorlog de lelijkste kleur was geworden, ging hij verder op die ingeslagen weg. Hij merkte net zo weinig van de nieuwe ideologie waarvoor de mensen daarna warmliepen. Toen had het te maken met vrede op aarde, Volkswagenbusjes vol bloemen en eventueel wiet. Iedereen hield van iedereen, behalve Allan, die van niemand en niets hield. Op zijn kat na. Niet dat hij verbitterd was, hij wás gewoon.

Het bloementijdperk eindigde toen Margaret Thatcher en Ronald Reagan aan beide zijden van de oceaan het heft in handen namen. Zij vonden het praktischer om van zichzelf en hun eigen succes te houden. Als je slecht over iemand moest denken, dan waren dat de Russen. Andere dreigingen waren er in principe niet en toen Reagan het Sovjetcommunisme de nek omdraaide door alleen te prátén over het sturen van raketten vanuit de ruimte was iedereen gelukkig, behalve de helft van de mensheid die niets te eten had en de paar duizend Britse mijnwerkers die geen mijn meer hadden om naartoe te gaan. Nieuw was dat je niet meer je uiterste best voor je naaste hoefde te doen, het was voldoende om hem of haar te verdragen. En dat deed iedereen, tot de wind opnieuw uit een andere hoek begon te waaien.

Een beetje onverwacht misschien, maar de bruine kleur maakte sluipend zijn comeback. Niet in Duitsland dit keer – in elk geval niet in de eerste plaats, en ook niet in de tweede – maar wel in een aantal andere landen. De vs waren niet de eerste, maar werden al snel de grootste door de nieuwe president. Het was niet duidelijk hoe bruin zijn ziel was; dat leek van dag tot dag te wisselen. ‘Ieder voor zich’ was inmiddels niet langer voldoende, de dreiging van buitenaf tegen de westerse, blanke manier van leven waar we allemaal recht op hadden, moest in kaart worden gebracht.

Allan wilde zijn tablet beschouwen als tijdverdrijf, maar het kostte hem steeds meer moeite zich te verzetten tegen de samenhang die hij begon te onderscheiden. Hij overwoog de tablet weg te

gooien. Hij liet hem een hele dag liggen. En nog een dag. Alleen om uiteindelijk met tegenzin te beseffen dat het te laat was. De man die zich minder dan wie dan ook druk had gemaakt over de toestand in de wereld, begon dat nu wel te doen. ‘Verdomme,’ mompelde hij tegen zichzelf.

‘Wat is er?’ vroeg Julius.

‘Niets. Niets meer dan wat ik daarnet zei.’

‘Verdomme?’

‘Precies.’

INDONESIË

Toen Allan zich had verzoend met zijn nieuwe, relatieve belangstelling voor de maatschappij in het algemeen, kon zijn zwarte tablet het verloren terrein heroveren. Hij heette Allan welkom met het nieuws over de Noor die een meer bezat en die de voorns en brasems die daarin zwommen wortelen voerde. Toen de snoeken in het meer de net gevoerde vissen opaten, kleurde hun vlees roze, waarna de Noor ze opviste, fileerde en als zalm verkocht. Hij minimaliseerde het risico door de roze vissen uitsluitend naar Namibië te exporteren, waar een gepensioneerde inspecteur van de volksgezondheid uit Oslo bleek te wonen. De inspecteur sloeg alarm, de Noor werd opgesloten en de prijs voor zalm in Zuidwest-Afrika keerde terug naar het normale niveau.

De tablet zorgde ervoor dat Allan weer tevreden was over het bestaan.

Intussen was Julius nog steeds gefrustreerd. Er waren inmiddels maanden verstreken zonder dat hij ook maar iets illegaals had gedaan. Gedurende zijn laatste jaren als oplichter in Zweden had hij zich beziggehouden met een milde variant op de zwendel met de Noorse namaakzalm. Hij had groenten uit verre landen geïmporteerd, deze opnieuw laten verpakken en ze vervolgens als Zweedse groenten verkocht. Daar was veel geld mee te verdienen. Het koele klimaat van het noorden in combinatie met een zon die nooit onderging, zorgde ervoor dat de tomaten en komkommers langzaam rijpten en een smaakrijkdom van wereldklasse ontwikkelden. Of zoals de dichter Carl Jonas Love Almqvist uit de negentiende eeuw het uitdrukte: 'Alleen Zweden heeft Zweedse kruisbessen.'

Voor kruisbessen had Julius geen belangstelling, omdat de vraag daarnaar te gering was. Bij groene asperges lag dat anders.